

L'ATENCIÓ ESPECÍFICA DE NINES I NINS GITANOS EN EL C.P. d'EGB "INFANTE DON FELIPE" DEL MOLINAR: UNA EXPERIÈNCIA D'ESCOLA DEMOCRÀTICA

Els recents aconteixements en els països de l'Est d'Europa han duit a la primera pàgina dels diaris el tema de les ètnies. Un dels exemples més dolorosos és el del conflicte iugoslau que enfronta serbis i croats.

Paral·lelament, alguns ciutadans de l'occident més civilitzat, demostren la seva superioritat agredint els suposadament més débil·ls: estrangers amb aspecte magrebí, homes amb pintes que no consideren prou masculines, vells, joves i al·lotes amb aspecte de drogodepenents, etc. Segons els sociòlegs, l'onada de xenofòbia i racisme que s'està donant a Europa en aquests moments no té precedents des d'abans de la II Guerra Mundial.

L'escola, com a institució immersa en un context social determinat, està molt influenciada per aquest estat de coses i alhora exerceix una influència sobre el mateix. És que l'escola mai no és neutral: o ajuda les persones i col·lectius que hi assisteixen a superar progressivament els seus problemes i conflictes o bé contribueix que aquests s'agreugin.

L'assistència de nins i nines de raça gitana al CP "Infante Don Felipe" s'ha donat sempre de forma natural perquè El Molinar és un barri on tradicionalment hi han viscut grups de persones gitanes. El fet que la majoria de famílies d'aquest grup visquin en situacions d'extrema pobresa i les implicacions escolars i personals que això suposa, varen dur a elaborar un pla d'atenció específica per aquest col·lectiu.

Des dels seus inicis el pla d'atenció específica per a la població gitana és una tasca conjunta entre diversos professionals i entitats que treballen en el Molinar.

Un dels aspectes més característics d'aquest pla és que -juntament amb les

professores i professors del centre- hi participen diversos professionals, entitats i associacions. El Director del centre -en Biel Ferrà- ens explica que l'Associació de Veïns hi va participar des del primer moment, i que el Grup d'Acció Social de la parròquia i el Club d'Esplai del Molinar recolzen aquesta iniciativa. També destaca la col·laboració de l'Associació de Pares d'Alumnes i de diverses associacions gitanes, especialment la "Asociación Balear para el Desarrollo Gitano".

Per altra banda, el pla s'emmarca en un acord de col·laboració entre el Ministeri d'Educació i Ciència (MEC) i l'Ajuntament de Palma per a la integració de nins gitanos en centres escolars. El MEC dóna beques per a la compra de llibres i pel menjador i aporta una professora de suport per a minories ètniques. L'Ajuntament de Palma també atorga beques i, a més, aporta una assistenta social i una treballadora familiar que col·laboren estretament en tot el seguiment de l'escolarització i organitzen programes concrets, sobretot de tipus higiènic-sanitari i d'integració social. També els professionals del centre de salut del Molinar col·laboren en el pla.

L'atenció específica en els aspectes acadèmics

Parlam amb el director del centre, de la integració acadèmica dels nins i nines del programa. Ens explica que en principi estan escolaritzats normalment i que són els professors tutors els que detecten els alumnes amb necessitats educatives especials que hi ha a la seva classe.

Un cop detectades aquestes necessitats, el departament d'orientació del centre dóna el suport necessari per fer la valoració dels casos individuals i per dur a terme el programa de recolzament adient. La professora de recolzament de minories ètniques -moltes vegades en col·laboració amb la professora de

recolzament per a alumnes amb necessitats educatives especials- col·labora molt estretament i directament amb els professors-tutors en el desenvolupament del programa.

Ara estan prou contents perquè alguns dels alumnes que començaren en el nivell de pre-escolar ja estan en el Cicle Inicial i tenen un nivell normal. El problema més greu el presenten els que comencen l'escolarització tard. Amb els més petits, es troben amb alguns problemes d'hàbits en el preescolar, però que es van superant progressivament.

Juntament amb un inici primerenc de l'escolarització, una de les seves majors preocupacions en aquests moments és aconseguir que acabin l'escolaritat obligatòria. Dins la cultura gitana l'edat adulta comença aviat i, per experiències d'altres centres, saben que els 12 anys són una edat crítica tant pels nins, que comencen a ajudar el pare en la venda ambulat o en la recollida de deixalles, com per les nines que cvada cop més, assumeixen les tasques de cura de la casa i dels germans.

El treball en racons: una experiència premiada per la "Asociación Balear para el Desarrollo Gitano"

En el Cicle Inicial hi havia un grup d'alumnes -païos i gitanos- que presentaven un baix nivell de maduresa. Aquesta situació va dur a plantejar als seus professors la necessitat d'adaptar el programes escolars.

La metodologia que consideraren més adequada fou la del treball en racons ja que permet treballar en grups oberts i flexibles i, a més, presenta, entre altres, els següents avantatges: promou el desenvolupament de l'autonomia personal; possibilita que els nins elegeixin entre diferents treballs; implica el respecte d'hàbits i normes com recollir el material, acabar els treballs i respectar els torns, etc. S'organitzaren diversos racons que responien a les necessitats més destacades dels alumnes: biblioteca, audició, puzzles, invents, pintura, etc. L'experiència ha donat bons resultats, tant des d'un punt de vista estrictament acadèmic com en el camp de l'autonomia personal i dels hàbits i com-

portaments. En la memòria de l'activitat, les tres professores que la dugueren a terme -V. Villena, L. Sampol i A. Ferrer- afirmen: "Los primeros días hubo un rechazo hacia la escuela ya que se veían obligados a seguir unas normas, realizar unas actividades ... ambientes muy diferentes al de su vida cotidiana. (...) Con esta metodología conseguimos un cambio radical en la actitud inicial de los niños, cesaron los llantos, quejas ... pudiendo observar demandas para poder trabajar en los rincones"

Igualment, aquestes professores consideren que l'experiència els va ésser molt valuosa personalment des d'un punt de vista professional i vivencial: "También nosotras, profesoras, nos hemos sentido a gusto trabajando de esta manera, hemos roto la monotonía de las aulas de apoyo, y en interacción con los niños la motivación ha sido mutua, nos hemos preocupado por buscar nuevas alternativas, técnicas, materiales, estrategias ... (...) Hemos visto que trabajando en equipo la "angustia" que puede llegar a sentirse con estos niños que avanzan tan lentamente su aprendizaje, ha quedado mermada al poder compartir trabajo, problemas, adelantos y decisiones con los otros miembros del equipo."

El programa higiènic: les dutxes

El programa de dutxes es gestiona des del Servei de Promoció Gitana de l'Ajuntament de Palma. Na Lali, que és l'assistent social encarregada del tema, insisteix en la importància d'aquest programa per la situació en què viuen la majoria de famílies gitanes del barri. Ens explica que a les barraques és impossible la neteja ja que no hi ha la més mínima infraestructura sanitària.

S'ha fet un plantejament educatiu del programa de dutxes. Després de l'experiència d'anys anteriors, enguany s'ha volgut que entre les persones majors que ajuden els nins a dutxar-se s'hi incloguessin les mares dels infants. D'aquesta forma els nins i nines es senten més acolits, es treballen els hàbits higiènics de les

mares, etc. A més, sempre hi és present na Rosa, una al.lota que és treballadora familiar i que té cura d'ensenyar-los hàbits higiènics i, en la mesura del que és possible, detectar malalties. L'objectiu final del programa és que els nins i nines aprenguin l'hàbit de dutxar-se per si mateixos.

Les mares que col·laboren també es poden dutxar, i rentar els seus fills petits. Així mateix poden utilitzar la rentadora. Enguany participen en el programa de dutxes 18 nins i nines de 4 a 13 anys (pentanyents a sis famílies), 4 mares i la treballadora familiar.

A més, totes les famílies que participen en aquest programa es beneficien d'un control i seguiment sanitari adreçat principalment al control de les vacunes i de les mancances alimentàries.

El menjador escolar

El menjador escolar té una importància cabdal en el marc d'aquesta experiència per diverses raons. Per una banda, assegura una part de l'alimentació diària; per altra, l'assistència a les classes del capvespre. Igualment el menjador és un lloc idoni per a l'educació d'hàbits alimentaris i de comportament.

La presidenta de l'Associació de Pares d'Alumnes ens explica que enguany, durant el temps lliure que queda entre l'horari escolar i el de menjador, organitzen diverses activitats esports, jocs, plàstica, etc., amb la col·laboració de la "Asociación Balear para el Desarrollo Gitano".

Valoració i perspectives de futur

La valoració que fan de l'experiència les persones amb les quals hem contactat per fer aquest reportatge és positiva. El director del centre ens explica la gran importància que té el plantejar-se uns objectius assolibles i mesurables. Ells, des d'un principi, han estat molt pragmàtics. Per això els va ajudar molt l'experiència del CP del Coll de'n Rebassa ja que -gràcies a ella-, des del començament, ja

saberen els problemes més importants que haurien d'afrontar i així, d'alguna manera, els varen poder prevenir.

Les dues fites a aconseguir inicialment eren que els nins i nines assistissin a escola habitualment i que ho fessin en bones condicions higièniques. També es varen plantejar de tenir tota la documentació dels infants i que aquests tinguessin el material

escolar que necessitessin. I ho han anat aconseguint.

Si les coses segueixen el seu curs com fins ara, segueix dient en Biel Ferrà, estam en camí d'una bona resolució. En aquests moments el seu objectiu més important és evitar els abandonaments escolars abans d'acabar l'escolaritat obligatòria□

— FITXA TÈCNICA —

“ **Experiència:** Atenció específica de nines i nins de raça gitana.

“ **Centre educatiu:** Col·legi Públic d'EGB “Infante Don Felipe”. Aquest centre té un total de 614 alumnes, 38 professors i 27 unitats de Preescolar i d'Educació General Bàsica. També té 2 unitats d'Educació Especial.

“ **Població:** Es Molinar (Palma)

“ **Beneficiaris:** 53 nines i nins de raça gitana.

“ **Data d'inici:** Curs 1989-90.

“ **Activitats més importants:** Recolzament escolar, neteja personal, menjador i seguiment higiènic-sanitari.

“ **Col·laboracions:** Associació de Veïns, Grup d'Acció Social, Centre de Salut, Centre de Serveis Socials i Club d'Esplai de la barriada; associacions gitanes i especialment la “Asociación Balear para el Desarrollo Gitano”; Associació de Pares d'Alumnes del centre; Ministeri d'Educació i Ciència; Ajuntament de Palma.